

POHJOIS-POHJANMAAN LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY (PPLY)
PL 3000
90014 Oulun yliopisto

31.1.2011

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus, ympäristövastuualue

Veteraanikatu 1, PL 86
90101 Oulu
kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Asia:

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto Vapo Oy:n Pilkkasuon turvetuotantohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta.

Viite:

POPELY/109/07.04/2010

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (jatkossa PPLY) esittää tässä lausunnossa yhteysviranomaiselle näkemyksensä Vapo Oy:n Utajärven kunnassa sijaitsevan Pilkkasuon turvetuotantohankkeen ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. Hankkeen vaikutuksiin yhdistys ottaa kantaa vasta YVA:n valmistuttua.

YVA-ohjelmassa samat asiat toistuvat useaan kertaan eri kohdissa, mikä vaikeuttaa lukemista ja ohjelman kommentointia. Useissa kohdin ohjelma on myös ylimalkainen, mikä vaikeuttaa suunniteltujen selvitysten riittävyyden ja menetelmien soveltuvuuden arviointia.

Pilkkasuo on pääosin luonnontilainen ja ojitetuiltaankin osilta mahdollisesti ennallistettavissa oleva monipuolinen ja aapasuokokonaisuus. Tästäkin johtuen hankkeen ympäristövaikutukset ja alueen mahdolliset käyttötavat tulee arvioida perusteellisesti ja monipuolisesti.

Hankkeen tarkoitus ja perustelut

Pilkkasuon turvetuotantohankkeen päätarkoitus on tuottaa jyrshinturvetta, joka käytettäisiin pääasiassa Oulun ja Kajaanin voimalaitoksilla sähkön ja lämmön tuottamiseen. Hankkeen perustelujen mukaan Vapo oy:n ”*on kyettävä vastaamaan energialaitosten vaatimuksiin ja turpeen kysyntään.*” Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä voimalaitoksissa voitaisiin kuitenkin käyttää turpeen sijaan myös muita polttoaineita, joten hanke ei siten tavoin ole välttämätön.

Arvioitavat vaihtoehdot

Arvioinnissa tarkastellaan nollavaihtoehdon lisäksi kahta vaihtoehtoa, joista kumpikin tuhoaisi peruuttamattomasti Pilkkasuon aapasuokokonaisuuden. PPLY:n mielestä arvioitavat vaihtoehdot eivät ole riittäviä. Lisäksi tulee arvioida vaihtoehto, joissa vain jo turvetuotantoa varten

sarkaojitetut alueet otetaan tuotantoon sekä vaihtoehto, jossa tarkastellaan mahdollisuutta suon ojitettujen osien ennallistamiseen ja siitä saatavan puubiomassan energiakäyttöön.

Hankkeen aikataulu

Hankkeen aikatauluksi esitetään tuotannon valmistelun aloittaminen kesällä 2012. Esitetty aikataulu ei ole realistinen, sillä pääosa tarvittavista luontoselvityksistä on tekemättä.

Muut turvetuotantohankkeet

Pilkkasuon lähiympäristöön on suunnitteilla useita uusia turvetuotantoalueita. On välttämätöntä, että näiden hankkeiden yhteisvaikutukset luonnon monimuotoisuuteen selvitetään perusteellisesti, kun tiedetään suoluonnon kokonaisuudessaan olevan voimakkaasti uhattuna.

Linnustoselvitykset

YVA-ohjelmassa käytetty uhanalaisten lajien luettelo edustaa vuoden 2000 tilannetta (Rassi ym. 2001). YVA-selostuksessa tulee uhanalaisten lajien tilannetta tarkastella tuoreimman uhanalaistarkastelun (Rassi ym. 2010) perusteella.

Arviointiohjelmassa kerrotaan Pilkkasuon linnustoa selvitetyn linjalaskennalla kesäkuussa 1999. Vuonna 2010 luontoselvityksiä kerrotaan täydennetyin ja uusitun. Pesimälinnustoa on selvitetty koeala- ja linjalaskentana 16.–17.6.2010.

Koealamenetelmä sopii kuitenkin erittäin huonosti vaihtelevaan suoympäristöön, jossa pesimälinnusto voi olla voimakkaasti keskittynyt. Sekä yhden käyntikerran kartoituslaskenta että linjalaskenta soveltuvat useimpien yleisten ja runsaslukuisten lintujen parimäärien arviointiin, mutta näillä menetelmillä ei voida arvioida suon merkitystä harvinaisille tai vähälukuisille lajeille, koska todennäköisyys niiden osumiseen laskentareitille on hyvin pieni. Tällaisia vaikeasti havaittavia lajeja ovat esimerkiksi useat uhanalaiset lajit kuten muuttohaukka ja tuoreimmassa uhanalaisuusluokituksessa (Rassi ym. 2010) erittäin uhanalaiseksi luokiteltu suokukko. Ne ovat kuitenkin avainasemassa arvioitaessa alueen merkitystä linnustolle. Lisäksi useiden aikaisin pesintänsä aloittavien lajien (esim. metsähanhi) havaittavuus kesällä tehtävässä laskennassa on huono, koska niiden ääntely- ja liikkumisaktiivisuus vähenee pesinnän edetessä.

On myös mahdollista, että sellaiset lintuparit, joiden pesintä on syystä tai toisesta tuhoutunut jo alkuvaiheessa, ovat ehtineet poistua alueelta. Edellä mainituista seikoista johtuen oikea menetelmä linnuston selvittämiseksi on koko hankkeen vaikutusalueen kattava usean laskentakerran kartoituslaskenta, jossa ensimmäinen laskentakerta on heti suon vapauduttua lumipeitteestä ja viimeinen keskikesän aikaan. Tällä välillä laskenta tulee toistaa vähintään kolme kertaa siten, että kaikki suolla mahdollisesti pesivät lajit ovat havaittavissa ainakin kahdessa laskennassa.

Laskentasäähän on kiinnitettävä huomiota siten, että kartoitusta ei tehdä huonolla säällä lintujen huonon havaittavuuden ja pesintöjen tuhoutumisriskin takia. Kartoituksessa mikään osa tutkittavasta alueesta ei saa jäädä yli 100 metrin päähän kuljetusta reitistä avoimessa ympäristössä tai yli 50 metrin päähän metsäisessä ympäristössä.

Melko kattavasta kartoituksesta huolimatta riekkokannan arviointi voi olla mahdotonta sulan maan aikaan kannan ollessa harva. Riekkokanta tuleekin selvittää talvella jälkilaskennalla kiertämällä suo vähintään kerran vähintään 2 vrk edellisen lumisateen jälkeen, jolloin jäljet ovat riittävän luotettavasti havaittavissa.

Kevätmuutolla levähtäviä lintuja on havainnoitu pistelaskennalla 5.5. ja 13.5.2010 ja syysmuuttoa aiotaan selvittää haastattelututkimuksena ja kirjallisuustyönä. Arviointiohjelmassa kuvatuilla selvityksillä ei voida saada riittävästi tietoa Pilkkasuon merkityksestä linnuille niiden muuttoaikoina.

Muutolla levähtäviä lintuja tulee havainnoida pesimälinnuston tapaan kartoituslaskennalla, jolloin saadaan kattava kuva alueen muutonaikaisesta merkityksestä. Keväällä levähtävien muuttolintujen laskenta on luonnollisesti yhdistettävissä pesimälintujen laskentaan, jos laskenta-aikaa varataan riittävästi. Tämän lisäksi Pilkkasuon merkitystä lintujen levähdysalueena tulee selvittää myös huonolla säällä (esim. sade tai pohjoistuuli), jolloin lintujen muutto pysähtyy ja levähdysalueiden merkitys on hetkellisesti suurempi. Lintujen pesintöjen alettua levähtäjien havainnointi kylmällä tai sateisella säällä on kuitenkin tehtävä etäämmältä kaukoputkea apuna käyttäen pesintöjen tuhoutumisriskin takia. Suolla saattaa olla merkitystä linnuille myös loppukesällä ja syksyllä, mistä johtuen alueen linnustoa tulee havainnoida kevättarkkailun tapaan myös elo–lokakuussa.

Perhoset

Pilkkasuolta tunnetaan useita havaintoja harvinaisista perhosista, joten myös perhoskarttoitus on syytä sisällyttää ympäristövaikutusten arviointiin.

Tarkasteltava vaikutusalue

Arviointiselostuksen mukaan tarkastelualue ulottuu 200 metrin etäisyydelle tuotantoalueesta. Vaikutukset linnustoon ja muuhun luonnon monimuotoisuuteen ulottuvat kuitenkin koko suokokonaisuuteen, joten tarkastelualue täytyy laajentaa koskemaan koko ojittamaton aapasuokokonaisuus vähintään reunimmaisista ojituksista myöten.

Vaikutukset ilmastoon

Ilmastovaikutusten tarkastelua ei pidä rajata vain tuotantoalueelta vapautuviin ja sinne sitoutuviin kaasuihin. Suot ovat Suomen luonnossa tärkein pysyvä hiilivarasto ja luonnon hiilivarastot ovat ilmastomuutoksen kannalta keskeisiä, joten on välttämätöntä tarkastella myös muutoksia suon hiilivarastossa vaihtoehdoissa, joissa 1) suo jätetään nykytilaan, 2) suo ennallistetaan ja 3) suo otetaan turvetuotantoon. Tämä on ohjelmassa vakava puute, joka pitää korjata. Eri vaihtoehtojen ilmastovaikutuksia tulee tarkastella sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Vaihtoehtojen tarkastelu

Nollavaihtoehdon tarkastelussa kerrotaan tarkasteltavan hankkeen vaikutusta muihin turvetuotantoalueisiin ja muualta tuotavan turpeen kustannuksia. Tähän tarkasteluun pitää lisätä selvitys siitä, kuinka Pilkkasuon turve voitaisiin korvata uusiutuvalla energialla ja mitkä olisivat sen työllistämisaikutukset.

Eri vaihtoehtojen taloudellista kokonaishyötyä tulee tarkastella niin suoekosysteemin tarjoamien tuotanto-, säätely-, ylläpito- kuin kulttuuristen palveluiden näkökulmasta. Kaikille tunnistetuille ekosysteemipalveluille tulee pyrkiä arvioimaan niiden taloudellinen arvo, jotta hankkeen kokonaistaloudellista mielekkyyttä voidaan arvioida.

Yhteenveto

Pilkkasuon YVA-ohjelmassa on paljon keskeisiä puutteita, jotka tulee korjata YVA-selostuksessa. Vain perusteellisen ja oikeaan tietoon pohjautuvat ympäristövaikutusten arvioinnin perusteella

voidaan luotettavasti vertailla eri vaihtoehtojen hyötyjä ja haittoja.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Aalto

Ari-Pekka Auvinen

puheenjohtaja

suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Kirjallisuus

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. ja Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus Helsinki. 432 s.